

*Opinia dla Sądu Rejonowego w Śremie
na okoliczność przeciwwskazań zdrowotnych dla mieszkańców budynku
przy ul. Nowa Strzelnica 1, związanych z montażem i funkcjonowaniem anten*

- Zlecona:** postanowieniem Sądu Rejonowego w Śremie, Wydział I Cywilny z dnia 15.04.2010r, otrzymanym dnia 21.04.2010r.
Opinia w sprawie : I C 151/09
prowadzonej przez SSR Katarzynę Gołaszewską-Dopierała z terminem realizacji 30 dni
- Wykonana przez:** biegłego sądowego z dziedziny radiokomunikacji i teletransmisji przewodowej przy SO w Bydgoszczy inż
zam: BYDGOSZCZ, ul. tel
zakończona w dniu 7 maja 2010r tj w terminie 16 dni
- Badany dokument:** Akta sprawy I C 151/09
- Badane przepisy:** Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania tych poziomów.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko.
Informacje z internetu o powstającym projekcie przepisów.
- Przyjęta metoda:** Analiza akt, przepisów, konsultacja w UKE Bydgoszcz-wywiad z Prezes UKE
- Wynik końcowy:** **Przedmiotowe anteny nie wymagają pozwoleń budowlanych a promieniując izotropowo równoważną mocą do 100 Wat nie wymagają sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko o którym mowa w Rozp.Rady Ministrów a więc są uznane z mocy prawa jako niegroźne dla zdrowia mieszkańców.**

W wypadku promieniowania więcej niż 100W użytkownik - powód powinien zadbać o wykonanie stosownych pomiarów i przekazać je wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska. Obecnie niema przepisów wskazujących, jakie pomiary powinni robić krótkofalowcy w celu zgłoszenia instalacji radiowych. Taki projekt jest dopiero przygotowywany przez Min. Środowiska.

Według mojego doświadczenia z okresu lat 1990-2000 i obowiązujących wtedy procedur pomiarów tzw. zakłóceń wykonywanych w domach z wielkiej płyty, prawidłowo wykonana instalacja z fabrycznym nadajnikiem o mocy 150W, w mieszkaniach pod anteną wykazywała w czasie pomiaru 10 razy mniejszą składową elektryczną od dopuszczalnej TV/m.

BADANIE PRZEPISÓW w układzie chronologicznym**1. Antena w świetle ustawy Prawo budowlane.**

Antena na obiekcie budowlanym to maszt nazywany „urządzenie o wysokości...”. Maszt przekraczający wysokość powyżej 3m wymaga „zgłoszenia właściwemu organowi...” (Art.30 ust.1 pkt.3 pod pkt. b). System anten powoda wykorzystuje istniejące dwa maszty AZART, których zgłoszenia powinna dopełnić spółdzielnia jeżeli przekraczają wysokość 3m. Trzeci maszt o wysokości 2m projektowany przez powoda.(akta str.17) jest zwolniony od obowiązku zgłoszenia.

Ocena 1: Brak przeciwwskazań z zakresu prawa budowlanego.

2. Antena jako źródło emisji w świetle ustawy Prawo ochrony środowiska. Antena w przedmiotowej ustawie nazywana jest urządzeniem emitującym pola elektromagnetyczne i dopiero gdy ich moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15W w paśmie od 30kHz do 300GHz (czyli przekracza moc 15W) to wtedy ich użytkownik jest zobowiązany do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia (Art.122a ust.1). Wyniki pomiarów użytkownik przekazuje wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu inspektorowi sanitarnemu (Art.122a ust.2), którzy oceniają stan zagrożenia zdrowia mieszkańców i ewentualnie zalecają zmniejszenie promieniowanej mocy do bezpiecznego dopuszczalnego poziomu pola elektromagnetycznego.

Ocena 2: Praca wszelkich urządzeń z mocą do 15Wat nie wymaga żadnych pomiarów co należy rozumieć że **moc promieniowana o wartości 15W nie zagraża środowisku a więc zdrowiu mieszkańców budynku.** Wydane później rozporządzenie podniosło dopuszczalny poziom mocy do 100W, tylko dla urządzeń radiokomunikacyjnych tj urządzeń powoda.

3. Rozp.Rady Ministrów o sporządzaniu raportu.

Przepis ten nakłada w §2 ust.1 pkt.7 obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko dla instalacji radiokomunikacyjnych których moc promieniowana izotropowo „**wynosi nie mniej niż 100W**” (czyli przekracza moc 100W) w paśmie od 30KHz do 300GHz. W §3 ust.1 pkt.8 znajduje się potwierdzenie tego wyjątku dla instalacji radiokomunikacyjnych do których zalicza się urządzenia powoda.

Ocena 3: Urządzenia powoda stanowią instalacje radiokomunikacyjną stąd praca z mocą do 100W nie wymaga sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko a więc i pomiarów, co należy rozumieć że **moc promieniowana o wartości 100W nie zagraża środowisku a więc zdrowiu mieszkańców budynku.** Termin „**moc promieniowana izotropowo**” z racji konstrukcji anten o nie zdefiniowanym ale małym zysku, jak też z racji braku procedur do czasu ich wydania może być utożsamiany z mocą dostarczaną przez nadajnik powoda.

4. Rozp.Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól Dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego w paśmie od 3MHz do 300MHz wynosi 7V/m i jest określony w Załącznik 1, Tabela 2 poz.6 wymienionego rozporządzenia. Pozwolenie radiowe powoda nie wymienia pasm pracy ale te są wymienione w przepisach cytowanych pod tytułem POZWOLENIE RADIOWE i wynoszą od 3MHz do 30MHz oraz od 144MHz do 146MHz co wynika także z parametrów anten (akta str.17) Sposób wykonywania pomiarów w otoczeniu instalacji radiokomunikacyjnych amatorskich jest opisany w Załączniku 2 gdzie w pkt.3 podpkt 6 wymienia się jednostki pomiarowe tj. składową elektryczną pola a w pkt. 32 opisane jest otoczenie w którym wykonywane powinny być pomiary. Według opinii Prezes UKE „**Obecnie niema przepisów wskazujących, jakie pomiary powinni robić krótkofalowcy w celu zgłoszenia instalacji radiowych. Taki projekt jest dopiero przygotowywany przez Ministerstwo Środowiska.**” (Zał.5 wywiad w Świat Radio 5/2010). Fakt ten potwierdza UKE Bydgoszcz w czasie konsultacji.

5. **Projekt przepisów:** realizowany w Ministerstwie Środowiska zgodnie z definicją podaną w Art.3 ustawy o ochronie środowiska „...Ilekroć w ustawie jest mowa o: pkt.21) pomiary – rozumie się przez to obserwacje i analizy..”, przewiduje że pomiar może być zastąpiony obliczeniami opartymi na międzynarodowej normie IEEE C.95-1., na co zwraca uwagę w swym wywiadzie Prezes UKE. Problem ten wynika z faktu wprowadzenia pomiaru równoważnej mocy promieniowanej izotropowo w miejsce dotychczas stosowanej mocy nadajnika pracującego do tego w pasmach od 3 do 300MHz z przeróżnymi konstrukcjami anten o nieznanym zysku, a do tego wzorcowa antena izotropowa jest pojęciem wirtualnym.

Ocena łączna: Analizowane w mojej praktyce pomiary z lat 1990-2000 przy obowiązujących wtedy procedurach i mocy nadajników 150W, wykazywały w mieszkaniach na ostatnim piętrze budynku z wielkiej płyty, poziom poniżej 1V/m. Konstrukcja anten i zasady rozchodzenia się fal elektromagnetycznych utrudnia znacznie pionowe rozchodzenie się fal, które rozchodzą się po łuku od anten. Dodatkowo typowa konstrukcja dachu osłabia pionowe promieniowanie od 5 do 10 razy. Przepis zezwalający na pracę z mocą 100W w dowolnym budynku musi uwzględniać duży margines bezpieczeństwa wynoszący więcej niż 50% wzrost mocy z 100W do 150W.

UKE nie ma obowiązku przyjmować zlecenia, od właściciela pozwolenia radiowego w celu pomiaru szkodliwego promieniowania jego urządzeń, określanego na podstawie **wartości składowej elektrycznej pola**. Jedynie abonent radiowo telewizyjny może wezwać UKE skarżąc się na zakłócenia w odbiorze radiowo telewizyjnym, wywoływane przez różne nadajniki lub podejrzewając zawyżony poziom promieniowania.

Żaden przepis nie określa wyraźnie kto jest uprawniony do wykonywania pomiarów poziomu pola elektromagnetycznego. Brak przepisu „kto ?” oznacza że może je wykonać każdy dysponujący odpowiednim sprzętem i uprawnieniami tj. akredytacją w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 2002r o systemie oceny zgodności. W wypadku nadawczych stacji amatorskich wiadomo tylko że ostateczną ocenę wyników tych pomiarów dokona wojewódzki inspektor ochrony środowiska i państwowy wojewódzki inspektor sanitarny, jednak jak zasygnalizowałem brak jest procedur pomiarowych dla krótkofalowców.

Dodatkowym argumentem przemawiającym na korzyść powoda przy analizie i dokonywaniu oceny wyników pomiarów jest fakt że stacja radiokomunikacyjna amatorska praktycznie uruchamiana jest na okres paru godzin dziennie z czego większość stanowi praca nasłuchowa co można sprawdzić w dzienniku pracy stacji, którego prowadzenie nakłada na amatora obowiązujący go regulamin radiokomunikacyjny.

Wyjątek dla instalacji radiokomunikacyjnych pracujących z mocą 100W tłumaczy fakt że ich stosunek czasu nadawania do czasu przerwy jest zawsze dużo mniejszy od jedności. Do stacji takich zalicza się nadajniki wszelkich służb medycznych, ratowniczych, porządkowych, bezpieczeństwa i usługowych.

Wnioski końcowe

Według Art.4 ustawy o ochronie środowiska „Powszechne korzystanie ze środowiska przysługuje każdemu i obejmuje korzystanie ze środowiska, bez użycia instalacji ... „ ale ust.3 wprowadza nowe pojęcie „Zwykłym korzystaniem ze środowiska jest takie korzystanie wykraczające poza ramy korzystania powszechnego, co do którego ustawa nie wprowadza obowiązku uzyskania pozwolenia, ...” i takim zwykłym korzystaniem jest praca urządzeń i instalacji powoda z mocą do 100W, jednak ust.2 wprowadza kolejne pojęcie o treści: „Korzystanie ze środowiska wykraczające poza ramy korzystania powszechnego może być, w drodze ustawy, obwarowane obowiązkiem uzyskania pozwolenia ...”, i takim korzystaniem przez powoda jest praca urządzeń z mocą powyżej 100W.

Brak jest podstaw prawnych z zakresu: budownictwa, telekomunikacji, ochrony środowiska a co za tym i ochrony zdrowia, do wydania odmowy budowy systemu antenowego na dachu budynku wielorodzinnego przy ul Śremie oraz do jego eksploatacji z mocą nadajnika do 100W w pasmach 3-30MHz i 144-146MHz, wymienionych w pozwoleniu powoda. W wypadku stosowania większej mocy niż 100W, gdyż moc wymieniona w pozwoleniu radiowym powoda wynosi 150W, na użytkownika urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne ustawa Prawo ochrony środowiska art.122a w połączeniu z Rozporządzeniem Rady Ministrów §2 ust.1 pkt.7 oraz §3 ust.1 pkt.8 nakłada obowiązek wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych i przekazania ich stosowanym władzom dokonującym oceny, wymienionym w art.122a ust.2 w połączeniu z art.123 ust.1. Obowiązek ten dotyczy także instalacji radiokomunikacyjnych amatorskich na podstawie pkt.32 w Załączniku 2, Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r (Dz.U Nr 192 poz..1883). Jednak brak szczegółowych przepisów dla krótkofalowców utrudnia wykonanie tych pomiarów.

W wypadku rezygnacji przez powoda z pracy pełną mocą tj. 150W i ograniczenia się do pracy z mocą 100W, oznacza to rezygnacje z obowiązujących pomiarów, które jak uprzednio zaznaczyłem dla krótkofalowców są w fazie projektu.

Jednak bez względu na stanowisko powoda w tym zakresie ma on niepodważalne prawo do uzyskania od pozwanej pozwolenia na założenie anten i pracy z mocą 100W bez szkody dla zdrowia mieszkańców dowolnego budynku wielorodzinnego.

Pozwana ma jedynie prawo, w wypadku podejrzeń że nadajnik powoda emituje moc przekraczającą dopuszczalny poziom, do powiadomienia o tym UKE jako organu administracji państwowej, który wydał powodowi pozwolenie radiowe na pracę z taką mocą.

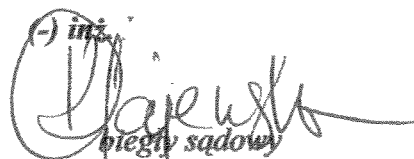
Zwraca się uwagę że znane są różne rozwiązania techniczne ograniczające moc nadajnika do 100W, instalowane w celu wykluczenia podejrzeń o przekraczaniu dopuszczalnej mocy nadawania. Przykłady obliczeń zastępujące pomiar mocy promieniowanej izotropowo podaje Biuletyn informacyjny PZK nr.2/2006r i jest on tylko zwiastunem opracowywanego przepisu.

Załączniki razem 16 kart A4:

1. ustawa Prawo budowlane, strona tytułowa i art.30 - 2str
2. ustawa Prawo ochrony środowiska, strona tytułowa i art.122a, - 6str
3. rozporządzenie Min. Środowiska, strona tytułowa i pkt.32 oraz załącznik nr.1 z Tabela 2 -4str
4. rozporządzenie Rady Ministrów, strona tytułowa i §3 ust.1 pkt.8 -2str
5. wywiad z Anną Streżyńską w Świat Radio 5/2010, str.37 kolumna 1 i 2 -2str

Świadomy znaczenia mych słów i odpowiedzialności przed prawem oświadczam że powyższa opinia, której wykonanie łącznie z dojazdem do UKE w Bydgoszczy zajęło mi 35 godzin, została wykonana z całą sumiennością i bezstronnością oraz na podstawie mojej wiedzy i umiejętności.

Bydgoszcz dnia 7 maja 2010r

(-) inż.

Andrzej Krawiec
inżynier sądowy

z dziedziny radiokomunikacji i teletransmisji przewodowej
przy SO w Bydgoszczy